

Dokumentnamn: Stadsmiljöförvaltningens anvisning för belysningsplanering

Beslutad av:

Avdelningschef Anläggning
och infrastruktur

Gäller för:

Stadsmiljöförvaltningen

Diarienummer:

**Datum och paragraf för
beslutet:**

Dokumentsort:

Anvisning

Giltighetstid:

Tillsvidare

Senast reviderad:

2023-10-04

Dokumentansvarig:

Enhetschef Byggnadsverk
Belysning

Bilagor:

Innehåll

Anvisning	2
Syftet med denna anvisning	2
Vem omfattas av anvisningen	2
Bakgrund.....	2
Koppling till andra styrande dokument.....	2
Stödjande dokument.....	2
Utförande	3
Hållbarhet.....	3
Platsanpassad belysning	4
Samverkan och dialog som arbetsmetod för hållbar utveckling.	5

Anvisning

Syftet med denna anvisning

För att uppnå en ekologiskt, socialt, ekonomiskt och kulturellt hållbar utveckling under dygnets alla timmar krävs planering som utgår från kvällens och nattens förutsättningar. Denna anvisning ger en sammanfattning av belysningens roll, arbetsprocessen och samspelet mellan ljusets förutsättningar för hållbar utveckling av staden.

Vem omfattas av anvisningen

Denna anvisning gäller tillsvidare för stadsmiljöförvaltningen.

Anvisningen vänder sig till projektledare, ansvariga planeringsledare, planarkitekter, fastighetsägare, näringsidkare, föreningar, projekterande konsulter och brukare i planering- och detaljprojektering och visa vägen till hög kvalitet och gemensamma rutiner.

Det kan finnas skäl till avsteg från anvisningen då projektet alltid ska möta förutsättningarna på den specifika platsen. Eventuella avsteg från anvisningen ska dokumenteras i projektet.

Bakgrund

Stadens Ljus, Göteborgs Stads ljuspolicy, är framtagen inom samverkansprojektet Trygg, vacker stad. Dokumentet Stadens Ljus utgör en del i Göteborgs stadsmiljöpolicy, som är en gemensam utgångspunkt för att bland annat ljus, markbeläggning och möbler som används i staden ska tala samma språk och ha en genomtänkt funktion. Mål med Stadens Ljus är att:

- skapa vackra, trygga och tillgängliga stadsrum
- förstärka stadens karaktärer och attraktionskraft
- tydliggöra stadsrummets form och funktion
- synliggöra samtliga trafikanter

Koppling till andra styrande dokument

Stadens Ljus – en del i Göteborgs stadsmiljöpolicy

Stödjande dokument

Stadsmiljöförvaltningens vägledning för belysning av allmän plats – en sammanfattning av belysningens roll, arbetsprocessen och samspelet mellan ljusets förutsättningar för hållbar stadsutveckling.

Utförande

Ljuset i Göteborg ska skapa en levande och trygg stadsmiljö och bidra till en jämlik och hållbar stadsutveckling genom att upplevas som en självklar del av stadsrummet och stärka Göteborgs olika nattkaraktärer.

Ljusplaneringen av det offentliga rummet ska genomsyras av helhetssyn och anvisningen betonar belysningens roll att möjliggöra och säkerställa en hållbar nattvacker och trygg stad.

Ljuset i staden ska beskriva stadsrummet på ett medvetet sätt för alla som bor och vistas här. Människor upplever staden med alla sinnen och belysningen är en viktig del i helhetsupplevelsen av staden och stadsrummet under dygnets mörka timmar. Arbetet i ljusplaneringsprocessen ska ske i samverkan utifrån öppenhet och dialog med medborgare, aktörer och andra intressenter i ljusplaneringsprocessen.

Ljuset ska bidra till upplevelsen av stadsrummets form, funktion, karaktär och stämning samtidigt som stadens olika karaktäristiska delar förstärks med hjälp av ljus. Stadsrummet ska beaktas i sin helhet i varje skede av processen från planering till byggande och drift. Belysningen bidrar till stadens identitet och gör stadsmiljön trafiksäker, tillgänglig och orienterbar, vilket bidrar till att människor kan leva ett aktivt liv under dygnets mörka timmar.

Hållbarhet

Ljus och ekologisk hållbarhet

Analyser av ljusets påverkan på ekosystemet ska ligga till grund för beslut om belysning i känsliga områden och ny belysning ska bidra till att minska ljusföroreningar.

Ljus och ekonomisk hållbarhet

Genom attraktiva och karaktärsfulla miljöer ska belysningen och den fysiska gestaltningen tillsammans bidra till att lokal handel och service stärks.

Ljus och social hållbarhet

Ljus är ett viktigt verktyg för att skapa livsmiljöer som är trygga och säkra för alla stadens invånare. Göteborg ska vara en trygg stad där utformningen av det offentliga rummet ska upplevas tillgängligt och skapa förutsättningar för möten. Barriärer ska överbryggas och stadsdelar bindas samman för att skapa ett rikt stadsliv. Välplanerad belysning kan bidra till att befolka platser under fler av dygnets timmar, och därmed bidra till ökad trygghet, rörlighet och livskvalitet för de som bor och verkar i området.

Belysning ska användas för att tillgängliggöra aktiviteter och mötesplatser på ett jämlikt sätt och ge alla samma möjligheter att röra sig fritt under de mörka timmarna. I den fysiska planeringen ska social konsekvensanalys (SKA), Barnkonsekvensanalys (BKA) och dialogprocesser användas som analysverktyg och metodik för att inkludera sociala hållbarhetsaspekter.

Platsanpassad belysning

För skapa hållbara ljusmiljöer behöver belysningen ta hänsyn till platsens och projektets specifika förutsättningar. Varje projekt ska i ett tidigt skede i planeringen identifiera vilka förutsättningar belysningen ska ta hänsyn till.

För att täcka in belysningens mångfacetterade funktion ska kartläggningen utgå från grundbegreppen:

- identitetsskapande,
- rumsskapande,
- sociala,
- biologiska och
- tekniska förutsättningar.

Identitetsskapande förutsättningar

Göteborgs mångfald ska styra ljussättningen i staden genom att platser karaktär tydliggörs med hjälp av belysning. Varje projekt ska i ett inledande skede definiera vilka karaktärer och kulturvärden som ny belysning ska ta hänsyn till och ange ett förhållningssätt för hur dessa hänsynstaganden ska tas.

Rumsliga förutsättningar

Varje projekt ska i ett inledande skede definiera vilka rumsliga förutsättningar som en ny belysning ska ta hänsyn till och ange ett förhållningssätt för hur dessa hänsynstaganden ska tas.

Sociala förutsättningar

Varje projekt ska i ett inledande skede definiera hur platsen är tänkt att användas under mörka timmar på dygnet och året och vilka behov av ljus och mörker som de olika användarna har.

Biologiska förutsättningar

Varje projekt ska i ett inledande skede definiera vilka biologiska förutsättningar som ny belysning ska ta hänsyn till och ange ett förhållningssätt för hur dessa hänsynstaganden ska tas. Som stöd för att motverka störande ljus ska standarderna CIE 150-2003 och CIE 126-1997 användas. Avsteg kan göras med hänsyn till kulturvärden eller till förutsättningar på den specifika platsen.

Rekommendationerna om gränsvärden för uppåtriktat ljus ger ett konkret stöd för att uppfylla målet om att minimera ljusföroreningar enligt LUCI, Charter on Urban Lightning, som Göteborgs Stad har antagit.

Tekniska förutsättningar

För att säkerställa att belysningsanläggningen kan realiseras och förvaltas med tillgängliga resurser behöver flera tekniska, ekonomiska och tidsmässiga förutsättningar definieras i ett tidigt skede. En sammanställning av tekniska krav som ska uppfyllas i projekteringen finns definierade i teknisk handbok.

Samverkan och dialog som arbetsmetod för hållbar utveckling.

Projektets olika aktörer, intressenter, användare och möjliga samverkansformer ska identifieras tidigt i planeringen.